

LATVIJAS REPUBLIKAS UZŅĒMUMU REĢISTRS

Pērses ielā 2, Rīgā, LV-1011 Reģ. Nr. 90000270634 • Tālr. (371) 6 7031 703, fakss (371) 6 7031 793
e-pasts: info@ur.gov.lv, www.ur.gov.lv

Rīgā

Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes nozaru sēdes PROTOKOLS Nr. 5

16.09.2011

Sanāksmi vada:

LR Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs

Ringolds Balodis

Piedalās:

LR Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes locekļi:

Jānis Kārklīšs
Ingus Gailums
Aigars Strupišs
Aivars Lošmanis
Kristaps Ābelis
Silvija Līce

LR Uzņēmumu reģistra darbinieki:

Galvenā valsts notāra vietnieks juridiskajos jautājumos

Juridiskās nodaļas vadītājs

Juridiskās nodaļas juriskonsults

Sandis Karelis
Aivars Paegle
Jānis Ķēniņš

Pieaicinātie eksperti:

Helmuts Jauja
Lauris Leja

Protokolē:

LR Uzņēmumu reģistra Juridiskās nodaļas vadītāja vietniece

Indra Aužele

Sanāksmi sāk plkst. 14.00

Ringolds Balodis atklāj sēdi un informē klātesošos par darba kārtībā esošajiem jautājumiem:

1. Vai ir nepieciešama mantiskā ieguldījuma novērtēšana, ja tiesiskās aizsardzības procesa ietvaros tiek palielināts kapitālsabiedrības pamatkapitāls?
2. Vai maksātspējas procesa administratoram ir jāsaņem nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišana, lai reģistrētu kapitālsabiedrības juridisko adresi savā prakses vietā?

1. §

Ringolds Balodis lūdz Jāni Ķēniņu ziņot par darba kārtības pirmo jautājumu par to, vai ir nepieciešama mantiskā ieguldījuma novērtēšana, ja tiesiskās aizsardzības procesa ietvaros tiek palielināts kapitālsabiedrības pamatkapitāls.

Jānis Kēniņš sniedz ieskatu izskatāmajā jautājumā: Komerclikuma 154. panta pirmajā daļā noteikts, ka mantisko ieguldījumu novērtē un atzinumu par to sniedz persona, kura iekļauta mantiskā ieguldījuma vērtētāju sarakstā.

Uzņēmumu reģistrā saņemts sabiedrības ar ierobežotu atbildību pieteikums par pamatkapitāla palielināšanu. No pieteikumam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka ārpusstiesas tiesiskās aizsardzības procesa ietvaros saskaņā ar Maksātnespējas likuma 38. panta pirmās daļas 3. punktu tiek veikta sabiedrības pamatkapitāla palielināšana – sabiedrības pamatkapitālā tiek ieguldītas sabiedrības kreditoru prasījuma tiesības pret sabiedrību. Sabiedrības pamatkapitālu paredzēts palielināt saskaņā ar ārpusstiesas aizsardzības procesa pasākumu plānu.

Pastāv divi viedokļi: 1) Uzņēmumu reģistrā nepieciešams iesniegt eksperta atzinumu par mantisko ieguldījumu. 2) Mantiskā ieguldījuma papildus novērtēšana nav nepieciešama, jo sabiedrības pamatkapitāla palielināšana notiek tiesiskās aizsardzības procesa ietvaros, kurā katra kreditora prasījuma tiesība tiek noteikta ar plānu un ir noteikta šī prasījuma aizstāšana ar pamatkapitāla daļām.

Ārpusstiesas tiesiskās aizsardzības procesa plānā norādīts, ka tiek samazināti nodrošināto un nenodrošināto sabiedrības kreditoru galvenā parāda prasījuma summas par 9,5%. Attiecībā uz sabiedrības pamatkapitāla palielināšanu norādīts, ka sabiedrības pamatkapitāla palielināšana notiks par sabiedrības dalībnieku un piesaistīto investoru līdzekļiem. Sabiedrības kreditori (viens nodrošinātais un otrs nenodrošinātais) piekrīt 50 % no kreditora prasījuma galvenās prasījuma summas ieguldīt sabiedrības pamatkapitālā.

Pastāv šaubas, vai gadījumos, kad tiesiskās aizsardzības procesa ietvaros tiek palielināts sabiedrības pamatkapitāls, ieguldot tajā sabiedrības kreditoru (gan nodrošināto, gan nenodrošināto) prasījuma tiesības pret sabiedrību, ir nepieciešams mantiskā ieguldījuma novērtējums saskaņā ar Komerclikuma 154. panta pirmo daļu.

Jānis Kārklis norāda, ka mantiskā ieguldījuma novērtēšana ir nepieciešama. Uzsver, ka tiesa, apstiprinot ārpusstiesas tiesiskās aizsardzības plānu, to nevērtē pēc būtības. Līdz ar to netiek nodrošināta kontrole, vai parādi ir reāli eksistējoši. Tiesiskās aizsardzības process var arī neizpildīties, var tikt atjaunota maksāspēja. Tādējādi var būt situācija, kad pamatkapitāls ticis palielināts ar nenovērtētu mantisko ieguldījumu.

Administrators nevar tikt pielīdzināts personai, kura iekļauta mantiskā ieguldījuma vērtētāju sarakstā. Ir nepieciešama kontrole no malas.

Attiecībā uz nodrošinātajiem un nenodrošinātajiem kreditoriem atšķirību nav.

Aivars Lošmanis piekrīt Jāņa Kārklis viedoklim. Uzskata, ka neprasot parāda novērtējumu var rasties gadījumi, ka pamatkapitālā tiek ieguldīts mantiskais ieguldījums, kas nav ticis novērtēts. Uzsver, ka no Eiropas Savienības judikatūras izriet, ka Otrā direktīva¹ nav piemērojama attiecībā uz sabiedrībām, kas ir uzsākušas bankrota procedūru. Tiesiskās aizsardzības process nenozīmē bankrotu un likvidāciju. Līdz ar to no Eiropas Savienības direktīvu viedokļa vērtējumam ir jābūt. Uzskata, ka nepieciešams vērtēt prasījuma pamatotību. Kontrolei ir jābūt.

Ingus Gailums norāda, ka konkrētajā gadījumā jāņem vērā, ka runa ir par tiesiskās aizsardzības procesu, nevis par maksātnespējas procedūru. Tiesiskās aizsardzības process nevar tikt uzskatīts par klasisku maksātnespējas procesu. Uzskata, ka nepastāv tiesību normu kolīzija. Pamatkapitāla palielināšanu regulē Komerclikums. Komerclikumā noteikts, ka ir jāvērtē, Maksātnespējas likumā nav noteikts, ka šajā gadījumā būtu piemērojams savādāks regulējums, kā noteikts Komerclikumā. Līdz ar to ir nepieciešams vērtējums.

¹ Padomes 1976.gada 13.decembra otrā Direktīva 77/91/EEK par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko saistībā ar akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla saglabāšanu un mainīšanu dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma 58. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses

Tiesnesis, apstiprinot tiesiskās aizsardzības procesa plānu, prasījumu nevērtē, tikai apstiprina plānu. Arī administrators nav persona, kas varētu novērtēt prasījumu.

Turklāt mantiskā ieguldījuma vērtētājs nevērtē par kādu summu būtu iespējams šodien nocedēt parādu, bet gan vērtē prasījuma pamatotību. Tiesiskās aizsardzības procesā administrators neizvērtē pat šo pamatotību.

Sandis Karelis norāda, ka Maksātnespējas likuma 39. panta piektajā noteikts, ka nenodrošinātajam kreditoram piesakoties uz jaunajām daļām, tās tiek apmaksātas ar attiecīgā kreditora mantisko ieguldījumu, kura vērtība atbilst šā kreditora samazinātā vai dzēstā prasījuma apmēram. Vērtība atbilst prasījuma apmēram. Iespējams, ar šo normu mēģināts noteikt, ka „vērtība”, tas ir prasījuma apmērs, nevis prasījuma tirgus (faktiskā) vērtība.

Jāņem vērā, ka novērtējot prasījuma vērtību pret sabiedrību, kura iespējams ir tuvu maksātnespējai, tā vērtība būs tuvu nullei. Līdz ar to ir bažas, vai norma vispār darbosies, ja mantiskā ieguldījuma vērtētājs novērtēs šo prasījumu ar nulles vērtību.

Komerclikuma 154. panta ceturtajā daļā noteikts, kas jānorāda mantiskā ieguldījuma vērtējumā (ieguldījuma priekšmeta aprakstu, vērtību, norāda mantas piederību un katra ieguldījuma novērtēšanā izmantotās metodes un ietver atzinumu par mantiskā ieguldījuma priekšmeta atbilstību sabiedrības komercdarbības veidiem). Līdz ar to vērtējumā tiek pārbaudīta arī piederība.

Aigars Strupiņš norāda, ka Maksātnespējas likuma 39. panta otrā daļa ir speciālā tiesību norma. Nepārprotami sasaista kopā dzēstā prasījuma apmēru ar palielināmā pamatkapitāla apmēru. Likums pasaka, ka viens pret vienu jauno daļu vērtība pret dzēstā prasījuma vērtību.

Vērtēšana Komerclikuma 154. panta izpratnē ir plašāka un neparobežojas ar mantiskās vērtības noskaidrošanu. Nepieciešams ir vērtējums plašākā nozīmē (ieguldāmo prasījumu faktiska pastāvēšana, piederība), bet ne tikai vērtības noskaidrošana. Tādēļ vērtējums būtu jāizdara saskaņā ar Komerclikuma 154. pantu, ar atrunu uz Maksātnespējas likuma 39. panta piekto daļu.

Kristaps Ābelis uzskata, ka vērtējums ir nepieciešams. Maksātnespējas likums paredz metodi kā iespējams palielināt pamatkapitālu, savukārt Komerclikumā ir noteikts veids kā ieguldīt mantisko ieguldījumu. Komerclikuma 154. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka par vērtētāju nevar būt persona, kura ieinteresēta mantas novērtējumā. Līdz ar to būtu jābūt neatkarīga vērtētāja vērtējumam. Turklāt vērtētājs varētu vērtējumā norādīt arī, vai ieguldījums atbilst komercdarbības veidam, proti, vai konkrētais prasījums radies pamatoti.

Lauris Leja norāda, ka viennozīmīgi nevar novērtēt savādāk kā speciālajā normā paredzēts. Speciālajā normā ir paredzēts, ka aizstāj prasījuma apmēru ar sabiedrības daļām. Jautājums ir, vai ir nepieciešama papildus kontrole, ka novērtē neatkarīgs speciālists, persona, kurai ir plašāka atbildība par to. Būtu nepieciešams vērtējums arī no tāda aspekta, ka tas iespējams mazinātu ļaunprātīgas darbības.

Helmuts Jauja uzskata, ka pamatkapitāla būtība ir, lai regulētu daļu sadalījumu starp dalībniekiem un aizsargātu dalībnieku intereses. Tiesiskās aizsardzības process ir maksātnespējas procedūra, kurai alternatīva ir bankrots. No tiesiskās aizsardzības procesa ieguvums kreditoriem ir lielāks, nekā no bankrota procedūras, jo šī procesa rezultātā ir cerība sabiedrības daļām atgriezt vērtību. Kreditori ir ieguldījuši sabiedrībā naudu, no kuras viņi tiesiskās aizsardzības procesa ietvaros atsakās, pretī saņemot sabiedrības daļas.

Tiesiskās aizsardzības procesa laikā sabiedrības daļu vērtība būtu tuvu nullei. Nebūs iespējams novērtēt daļas, līdz ar to nebūs iespējams palielināt pamatkapitālu. Tādēļ Maksātnespējas likuma 39. panta piektajā daļā noteikts, ka ņem vērā prasījuma apmēru, nevis tā faktisko vērtību.

Norāda, ka šobrīd nav pietiekami spēcīgi instrumenti, lai pārbaudītu prasījuma pamatotību. Tomēr uzskata, ka tiesas nolēmumā ir norādīti kreditori un to prasījumi, kas ir pietiekami.

Uzsver, ka Maksātnešpējas likuma 39. panta piektā daļa neatstāj izvēles variantus. Varētu būt runa tikai par saistību esamības vērtēšanu. Šobrīd administrators var izprasīt dokumentus un vērtēt prasījuma pamatotību, bet tas nav uzlikts administratoram par pienākumu. Vērtējums varētu būt pieļaujams, bet, vērtējot prasījuma vērtību, būtu jāvadās pēc tā nominālvērtības. Vērtējumā būtu jāvērtē prasījuma pamatotība.

2. §

Ringolds Balodis aicina Jāni Kēniņu ziņot par otro darba kārtības jautājumu par to, vai maksātnešpējas procesa administratoram ir jāsaņem nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišana, lai reģistrētu kapitālsabiedrības juridisko adresi savā prakses vietā.

Jānis Kēniņš sniedz ieskatu izskatāmajā jautājumā: Komerclikuma 139.panta otrajā daļā noteikts, ka pieteikumam pievieno nekustamā īpašuma (ēkas vai dzīvokļa īpašuma) īpašnieka izsniegtu piekrišanu sabiedrības juridiskās adreses reģistrācijai attiecīgajā ēkā vai dzīvokļa īpašumā. Piekrišanā norāda nekustamā īpašuma kadastra numuru, īpašnieka vārdu, uzvārdu un personas kodu vai nosaukumu (firmu) un reģistrācijas numuru. Ja pieteikumu paraksta persona, kurai pieder juridiskajā adresē norādītais nekustamais īpašums, piekrišana nav jāiesniedz.

Likumdevēja mērķis, Komerclikumā iekļaujot prasību par nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišanu komersanta juridiskās adreses reģistrācijai kādai personai piederošā nekustamajā īpašumā, ir neļaut personai piederošajā nekustamajā īpašumā reģistrēt komersanta juridisko adresi bez šīs personas atļaujas.

Maksātnešpējas procesa administrators iesniedzis Uzņēmumu reģistrā pieteikumu par maksātnešpējīgās sabiedrības juridiskās adreses maiņu. Pieteikumā kā jaunā sabiedrības juridiskā adrese norādīta administratora prakses vieta.

Pastāv divi viedokļi: 1) Uzņēmumu reģistrā nepieciešams iesniegt nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišana sabiedrības juridiskās adreses reģistrācijai. 2) Nav nepieciešama nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišana sabiedrības juridiskās adreses reģistrācijai, jo administratora prakses vieta laikā, kad tiek pildīti maksātnešpējīgas juridiskas personas administratora pienākumi, atbilstoši Komerclikuma 139. panta pirmajai daļai, atbilst juridiskās personas juridiskajai adresei, jo juridiskā adrese ir sabiedrības vadības atrašanās vieta.

Saskaņā ar Maksātnešpējas likuma 26. panta ceturto daļu administrators nodrošina to, ka viņš ir sasniedzams prakses vietas adresē, izmantojot norādīto kontaktinformāciju, kā arī viņam adresētās korespondences (tajā skaitā ar drošu elektronisko parakstu parakstīto dokumentu) saņemšanu.

Pastāv šaubas, vai maksātnešpējas procesa administrators, kurš iecelts par kādas sabiedrības administratoru, var savā prakses vietā reģistrēt šīs sabiedrības juridisko adresi bez nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišanas. Vai būtu uzskatāms par pietiekamu, ka administrators ir noslēdzis īres līgumu par savas prakses vietas izmantošanu? Vai arī īres līgumā būtu nepieciešama atruna, ka administrators var savā prakses vietā reģistrēt sabiedrību juridiskās adreses? Vai tomēr ir nepieciešama nekustamā īpašuma īpašnieka rakstiska piekrišana sabiedrības juridiskās adreses reģistrācijai attiecīgajā ēkā vai dzīvokļa īpašumā?

Jānis Kārklis norāda, ka maksātnešpējas administratori neietilpst kategorijā, uz kuru bija vēsti attiecīgie Komerclikuma grozījumi – izskaust fiktīvos komersantus. Normas mērķis nebija aizsargāt nekustamā īpašuma īpašniekus.

Norāda, ka citos gadījumos Uzņēmumu reģistrā ir tiesības pārbaudīt īpašnieka piekrišanā sniegto ziņu satura atbilstību citos reģistros esošajām ziņām. Ja šīs ziņas netiks pārbaudītas, zudīs minētās normas jēga. Tad Komerclikuma 149.panta trešās daļas 7.punkts kļūs par deklaratīvu normu.

Sandis Karelis norāda, ka arī maksātnespējas reģistrā tiek reģistrēta administratora adrese par prakses vietu. Šīs adreses reģistrēšanai nav nepieciešams papildus apliecinājums vai nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišana.

Aigars Strupiņš norāda, ka pēc normas mērķa raugoties, administratoram nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišana nav nepieciešama. Komerclikuma 139. panta pirmajā daļā noteikts, ka sabiedrības juridiskā adrese ir adrese, kurā atrodas sabiedrības vadība (sabiedrības sēdeklis). Tā kā maksātnespējas procesa laikā sabiedrību vada administrators, viņa prakses vietā būtu jānorāda arī sabiedrības juridiskā adrese.

Uzskata, ka tomēr būtu jāradā efektīvs mehānisms, kā ātri un tiesiski izslēgt tās juridiskās adreses, par kurām nav tikusi dota nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišana. Ceļot prasību par darbības izbeigšanu vienlaicīgi varētu lūgt arī izslēgt sabiedrības juridisko adresi no komercreģistra.

Ingus Gailums uzskata, ka maksātnespējas administratoriem vispār nebūtu jāpārreģistrē maksātnespējīgās sabiedrības juridiskā adrese savā prakses vietā. Šādai pārreģistrācijai nav nozīmes. Raugoties no nekustamā īpašuma īpašnieka viedokļa, nekustamā īpašuma īpašnieks, slēdzot līgumu ar administratoru, iespējams nav vēlēties lai viņa īpašumā tiktu reģistrētas komersantu juridiskās adreses. Ja administratoram ir vēlme pārreģistrēt maksātnespējīgās sabiedrības juridisko adresi savā prakses vietā, ir jāsaņem nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišana. Komerclikums nosaka, ka jāsaņem nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišana. Maksātnespējas likums neparedz izņēmuma gadījumus.

Vērš uzmanību, ka problēmas var rasties arī gadījumā, kad notiks īpašnieka maiņa, un piekrišanu juridiskās adreses reģistrācijai būs devis iepriekšējais īpašnieks.

Kristaps Ābelis pieļauj, ka administratori varētu nesniegt nekustamā īpašuma īpašnieku piekrišanu, jo, ja tiktu mainīta administratora prakses vietas adrese, viņam būtu jāmaina arī visu iepriekšējā prakses vietā reģistrēto sabiedrību juridiskās adreses uz jauno prakses vietu.

Helmuts Jauja uzskata, ka grozījumi Komerclikumā tika veikti, lai aizsargātu nekustamo īpašumu īpašniekus, kā arī, lai izskaustu fiktīvos komersantus. Administratori neietilpst riska grupā, līdz ar to viņiem nav nepieciešams iegūt nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišanu. Lai to pamatotu, nepieciešams piemērot teleoloģisko redukcijas metodi, jo norma ir par plašu izveidota.

Lauris Leja uzskata, ka tas, ka administratoriem būtu jāiegūst nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišana juridiskās adreses reģistrācijai, ir lieka birokrātija. Norāda, ka tiesību normas nevar tulkot tikai gramatiski.

Silvija Līce norāda, ka normatīvajos aktos jāparedz būtu arī, ka nekustamā īpašuma pārdošanas gadījumā jaunajam īpašniekam, būtu iespēja atteikties no šīs juridiskās adreses. Jo jaunais nekustamā īpašuma īpašnieks savu piekrišanu juridiskās adreses reģistrēšanai nav devis.

Sanāksmi pasludina par slēgtu.

Sanāksmi slēdz plkst. 15.25

Sanāksmes vadītājs

R.Balodis

Protokoliste

I.Aužele